

Lakialoite LA 2/2021 vp

Kaisa Juuso ps

Lakialoite laiksi opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ammatillisen koulutuksen uudistusta koskeva lakipaketti tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Ammatillisen koulutuksen uudistuksen yhteydessä opintotukilakia (65/1994) ei kuitenkaan ole oppisopimuskoulutuksen osalta päivitetty vastaamaan uudistettua ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä. Tämän lakialoitteen tavoitteena on muuttaa opintotukilakia siten, että oppisopimusjaksoa osana opintojaan tekevä ammatillisen koulutuksen opiskelija olisi opintotukioikeuden osalta yhdenvertaisessa asemassa harjoittelujaksoa osana opintojaan tekevän korkeakouluopiskelijan kanssa.

PERUSTELUT

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvista ammatillisista tutkinnoista, ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavasta koulutuksesta sekä ammatillisen osaamisen osoittamisesta ja todentamisesta. Laissa uudistettiin oppisopimuskoulutusta.

Oppisopimuskoulutus on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 70 §:n mukaan pääosin työpaikalla järjestettävää koulutusta, joka perustuu 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan välillä tehtyyn kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen taikka virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelusuhteessa olevan opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen sopimukseen (oppisopimus). Oppisopimus voidaan tehdä, jos työnantaja ja koulutuksen järjestäjä ovat sopineet oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä.

Opintotuen myöntämisen yleisinä edellytyksinä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, opintojen päätoiminen harjoittaminen ja opinnoissa edistyminen sekä taloudellisen tuen tarve. Ammatilliset opinnot ovat opintotukilain 5 a §:n 3 momentin mukaan päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään kolme opintoviikkoa tai 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti. Kun opintojen laajuutta ei ole mitoitettu opintoviikkoina eikä osaamispisteinä, edellytetään opetus- tai koulutusohjelman mukaiseen opetukseen tai opintoihin kuuluvaan harjoitteluun osallistumista keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on kuitenkin aina päätoimista.

Lakialoite LA 2/2021 vp

Opiskelu koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä (usein noin 1—4 päivänä viikossa) sisältyy työaikaan. Koulutuspäivien määrä riippuu koulutuksen tavoitteista sekä opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Työnantaja päättää itse, maksaako hän opiskelijalle palkkaa tietopuolisen opiskelun ajalta. Opiskelija on oikeutettu taloudellisiin etuuksiin, mikäli työnantaja ei maksa palkkaa tietopuolisen opetuksen ajalta. Ammatillisen tutkintokoulutuksen oppisopimusjakson aikana opiskelijan on mahdollisuus hakea koulutuksen järjestäjältä päivärahaa niiltä päiviltä, kun opetus on työpaikan sijasta koulutuksen järjestäjän kouluympäristössä tapahtuvaa lähiopetusta. Lyhyissä oppisopimusjaksoissa sellaisia päiviä kuitenkin on vähän tai niitä ei ole lainkaan.

Suomen kansalaiselle, joka harjoittaa Suomessa oppivelvollisuuden jälkeisiä, päätoimisia opintoja, jotka kestävät yhtäjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta, myönnetään opintotukea siten kuin opintotukilaisissa säädetään. Opintotukena myönnetään opintorahaa, asumislisää sekä opintolainan valtiontakaus. Opintotukea ei opintotukilain 6 §:n 1 momentin mukaan kuitenkaan myönnetä sille, joka on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa.

Ennen ammatillisen koulutuksen reformia suurin osa oppisopimusopiskelijoista on suorittanut koko tutkinnon tai suurimman osan tutkinnosta palkkatyössä. Opintotuella ei ole katsottu olleen silloisessa tilanteessa tarvetta. Ammatillisen koulutuksen uudistuksen keskeisenä tavoitteena on entistä paremmin tuottaa ammatillista osaamista opiskelijoiden ja työelämän tarpeiden mukaan, ja se pyrkii lisäämään oppisopimusjaksojen houkuttelevuutta. Uuden ammatillista koulutusta ohjaavan lainsäädännön myötä ammatillisen perustutkinnon suorittajat tekevät lyhyitä oppisopimusjaksoja. Oppisopimus voidaan tehdä koko tutkinnon suorittamiseksi, mutta se voidaan tehdä myös tutkinnon osan ajaksi. Oppisopimusjaksojen tekeminen osana ammatillista tutkintokoulutusta on lisännyt voimakkaasti suosiotaan. Lainsäätäjät korostaa oppisopimuksen yhteiskunnallista merkitystä osana ammatillisia opintoja.

Oppisopimusjaksoista onkin tullut merkittävä ja paljon käytetty osa ammatillista tutkintokoulutusta. Tällaisen oppisopimusjakson ajalta ammatillisella opiskelijalla ei ole opintotukioikeutta. Jos opintotukea saava opiskelija aloittaa palkallisen työssäoppimisen, hänen on ilmoitettava sen ajankohta Kelaan. Henkilö, joka suorittaa ammatilliseen koulutukseen kuuluvan työssäoppimisen (työpaikalla järjestettävä koulutus) oppisopimuskoulutuksena, jonka ajalta saa palkkaa, ei voi saada samaan aikaan opintotukea.

Ammatillisen koulutuksen suorittajat ovat tässä asiassa eriarvoisessa asemassa verrattuna korkeakouluopiskelijoihin. Korkeakouluopiskelijoiden opintoihin kuuluvat työharjoittelujaksot eivät vaikuta korkeakouluopiskelijan opintotukioikeuteen. Niin käy ainoastaan siinä tapauksessa, jos tulojen opintotukilain mukainen yläraja ylittyy.

Eri koulutusasteiden opiskelijoiden opintososiaalisen aseman yhdenvertaisuuden vuoksi olisi välttämätöntä muuttaa opintotukilakia siten, että ammatillisen tutkinnon suorittajan opintoihinsa liittyen tekemä oppisopimusjakso tulee opintotuen piiriin. Silloin ammatillisten tutkintojen opiskelijoiden tekemät oppisopimusjaksot eivät keskeyttäisi opiskelijoiden opintotukioikeutta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

Lakialoite LA 2/2021 vp

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 6 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa
539/2017, seuraavasti:

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

3) on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa tai työvoimakoulutuksessa pois lukien ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuna tutkintokoulutuksen osana suoritettu korkeintaan kuuden kuukauden mittainen oppisopimusjakso;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 2.2.2021

Kaisa Juuso ps